

VERGİ TATİLİNİN (TAX HOLIDAYS) DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLARIN TEŞVİKİNDEKİ YERİ

ERKAN YETKİNER
E. Baş Hesap Uzmanı, YMM

Vergi Tatili, gelişmekte olan ülkelerin yarısından fazlasının uyguladığı vergi teşviklerinden biri olup, kurumlar vergisi gibi bazı vergilerin belli bir süre ödenmediği dönem olarak tanımlanmaktadır. Vergi tatili genellikle kalkınma için gerekli olan uzun dönemli yabancı yatırımların yapılmasının sağlanması, istihdam ve döviz girdilerinin artırılması amacıyla kullanılan araçlardan bir tanesidir. Gelişmiş ülkelerde ise daha çok satışların artırılması amacıyla uygulanmaktadır.

Uluslararası vergi sözlüğünde "Vergi Tatili, gelişmekte olan ülkeler tarafından uygulanan maliye politikası tedbirlerinden birisidir. Yerli endüstrilerin gelişmesi veya farklılaştırılmasını sağlamak için yeni endüstrilere belli bir dönem için sağlanan gelir vergisi istisnasıdır. İstisna genellikle belli bir dönem için öncü veya bebeklik çağındaki endüstrilere verilir."1 olarak tanımlanmıştır. Louise E. Single Vergi Tatilini, "Belli bir süre için kurumlar vergisinin sıfıra yakın veya sıfır olarak uygulanmasıdır."2 olarak tanımlamıştır. Yine Eric W. Bond ise Vergi Tatilini "Belli bir zaman aralığında düşük (genellikle sıfır) vergi oranlarının uygulanması ve bu süreden sonra firmaların normal vergi oranı üzerinden vergilenmesi."3 olarak tanımlamaktadır.

Bilindiği gibi ucuz hammadde ve işçilik ücretleri doğrudan yabancı yatırımların (Foreign Direct Investment) gelişmekte olan ülkelere kaymasına neden olmakla birlikte vergi teşvikleri de bu tür yatırımların az gelişmiş / gelişmekte olan ülkelere yönelmesine neden olmaktadır. Vergi Tatili firmanın elde ettiği karın belli bir süre zarfında (veya firmanın yükümlü olduğu diğer vergilerin) vergi dışı bırakılması şeklinde olacağı gibi, düşük bir oranla vergilendirilmesi veya her ikisinin de uygulanması şeklinde olabilmektedir. Ancak genellikle vergi tatili firmanın elde ettiği karın belli bir süre için vergi dışı bırakılması şeklinde uygulanmaktadır. Vergi tatili bir yıllık bir süre için uygulanabileceği gibi 20 yıla kadarda uygulanabilmektedir.

Vergi Tatili genellikle aşağıda yer alan vergiler için uygulanmaktadır.

- 1- Kurumlar Vergisi (Corporate Income Tax)
- 2- Dış Ticaret Vergileri (İthalat ve İhracat Vergileri)
- 3- Katma Değer Vergisi (VAT)
- 4- Ücretler Üzerinden Alınan Vergi Kesintileri (Employment Taxes)
- 5- Satış Vergileri (Sales Tax)

Vergi tatili 1980 yıllarda gelişmekte olan ülkeler tarafından doğrudan yabancı yatırımların yapılması için sağlanan yaygın bir vergi teşviki idi. 1990'lı yıllarda ise düşük oranlı kurumlar vergisinin vergi tatiline göre daha yaygın olduğu görülmektedir.4 1989-1999 yılları arasında Brezilya, Burma, Kıbrıs, Macaristan, Hindistan, Endonezya, İrlanda, Güney Kore, Malezya, Fas, Nijerya, Çin, Filipinler, Polonya, Portekiz, Rusya, Singapur ve Tayvan gibi bir çok az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkede vergi tatili uygulanmıştır. Bu ülkelerden İrlanda, imalatçı firmaların elde ettiği kara % 10'luk özel bir vergi uygulamıştır. (Söz konusu özel vergi oranı Avrupa Topluluğu kuralları gereği daha sonra kaldırılmıştır.) Malezya ise ileri teknoloji şirketlerine 5 yıllık tam vergi istisnası uygulamıştır.5

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Geliştirme Konferansı'nın 1995 yılında yaptığı bir çalışmaya göre, Vergi Tatili bölgesel olarak toplam 103 ülkeden 67'sinde uygulanmıştır.1995 yılında Vergi Tatilini uygulayan ülkelerin bölgesel olarak dağılımı aşağıdaki gibidir.6

Tablo 1- Vergi Tatilinin Dünyadaki Bölgesel Dağılımı

Bölgeler	Afrika	Asya	Latin Amerika ve karayipler	Merkez ve Doğu Avrupa	Batı Avrupa	Diğer Ülkeler	toplam
Ülke Sayısı	23	17	12	25	20	6	103
Vergi Tatilini Uygulayan Ülke Sayısı	16	13	8	19	7	4	67

Kaynak: Untacd (Birleşmiş Milletler Ticaret ve Geliştirme Konferansı), 1995

Vergi tatili az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde satış vergileri dışında yukarıda belirtilen diğer vergilerde uygulanmakta iken, gelişmiş ülkelerde ise satış vergileri için vergi tatili uygulanmaktadır. Örneğin A.B.D'de satış vergisi için vergi tatili uygulanmaktadır. Satış Vergisi Tatili ilk olarak New York eyaletinde 1997 yılında uygulanmaya başlanmıştır.⁷ A.B.D' deki bazı eyaletlerin söz konusu satış vergisi tatilini yılın belli günlerinde uygulamak üzere sürekli hale getirdiği, bazı eyaletlerin ise uygulandıktan sonra kaldırdığı bilinmektedir. 2004 yılında toplam 4 eyalette satış vergisi tatili uygulanmaktadır.⁸ Ayrıca Amerikan şirketlerinin A.B.D dışında elde etmiş oldukları karların A.B.D'ye getirilmesi halinde söz konusu karların çok düşük oranlı vergiye tabi tutulması için senato finans komitesince vergi tatili kanun tasarısı hazırlanmıştır. Konu hakkındaki tartışmalar halen devam etmektedir. Söz konusu yasa teklifinin yasalaşması halinde 135 ile 300 milyar dolarlık bir meblağın A.B.D'ye geri döneceği tahmin edilmektedir. Bu nedenle yabancı yatırım tutarının bu miktarda azalması beklenmelidir.⁹

Vergi tatili ile hangi tür doğrudan yabancı yatırım ülkeye çekilmek isteniyorsa ona göre vergi kanunlarında düzenleme yapılması gerekmektedir. *"Bir çok araştırmaya göre vergi tatilinin kısa bir süre için uygulanması halinde yabancı yatırımların kayda değer şekilde artmadığı görülmüştür. Bunun temel nedeninin de firmaların yatırımı tamamladıktan birkaç yıl sonra kara geçmeleridir. Firma kara geçtikten sonra ise vergi tatili bitmekte ve vergi tatilinin firmaya herhangi bir katkısı olmamaktadır. Bu nedenle yabancı yatırımcılar özellikle kısa dönemli vergi tatillerinde yatırım yapmaktan kaçınmaktadırlar. Ancak kısa dönemli vergi tatillerinin sadece ihracat ağırlıklı yatırım yapan yabancı yatırımcılar için yararlı olduğu görülmüştür. Örneğin tekstil üretim ve ihracatı yapan yabancı kaynaklı bir yatırımcı kısa dönemde kar elde etmekte ve vergi tatilinden yararlanabilmektedir. Ayrıca bahsi geçen sektörlerde sermayenin hareketliliği oldukça yüksektir. Yani vergi tatili bitmesi halinde ihracat firması kendisine vergi tatili teşviki sağlayan başka bir ülkeye hızlıca gidebilmektedir".*¹⁰ *"Kısa dönemli iş yapan İnşaat şirketleri, montaja yönelik imalatçılar ile ithalat ve ihracat şirketleri planlanmasalar dahi vergi tatilinden yararlanmak için yatırım yapmaktadırlar. Söz konusu yatırımlar kısa dönemde kar elde etme ve vergi tatilinin bitmesine müteakip ülkeyi terk etme şeklinde olmaktadır. Örneğin mikro işlemci üretimi yapan Çok Uluslu bir Şirket geliştirmekte olan Asya ülkelerinden birinin sunmuş olduğu sekiz yıllık vergi tatilinin sona ermesinin hemen akabinde üretim tesisini vergi tatili teşvikini sağlayan diğer bir komşu ülkeye taşımıştır.*¹¹ Bilindiği üzere ülkemizde faaliyette bulunan bir çok firma vergi tatili, bürokrasi, vs. nedenlerden dolayı yatırımlarını Bulgaristan veya diğer komşu ülkelere kaydırmıştır. Dolayısıyla Vergi tatilinde, başlangıç tarihi ve uygulama süresi oldukça önemlidir. Süreye bağlı olarak ta vergi tatilinin yabancı yatırımların ülkeye gelmesinin sağlanması açısından etkisinin sınırlı olduğu görülmektedir.

Jack M.Mintz, vergi tatilinden sonra firmaların vergilerini ödeyecekleri vergi oranlarının firmaların yatırım kararları üzerinde önemli bir etkisinin olduğunu ifade etmektedir.¹² Vergi tatilinden sonra uygulanacak vergi oranlarının yüksekliği firmaların yatırım kararlarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Vergi tatili uygulamasının avantajları olduğu gibi dezavantajları da bulunmaktadır. Vito Tanzai and Howell H.Zee Vergi tatilinin gelişmekte olan ülkeler arasında en önemli vergi teşviklerinden biri olarak görüldüğünü ancak yönetiminin kolay olmasına rağmen bir çok sakıncasının da bulunduğunu belirtmektedir. Söz konusu sakıncalardan bazıları aşağıdaki gibi sıralanabilir.

"Birinci olarak vergi tatilinde vergiden hariç olan kar miktarı sınırsızdır. Yani ne kadar kar elde ederseniz edin vergi dışıdır.

İkincisi vergi tatili vergiden kaçınmayı teşvik eder. Mükellefler yine vergiden istisna edilen işlemleri yapan diğer firmalar ile ekonomik ilişkiye girip elde ettikleri karları transfer fiyatlaması yoluyla aktarabilirler. (Satın aldıkları mallara yüksek bedel ödemek gibi.)

Üçüncü olarak vergi tatili dönemlerinde mükellefler var olan yatırımlarını yeni yatırım olarak yapmış gibi gösterme eğilimine girebilirler. Örneğin kurulmuş bir işyerini kapatıp başka bir unvan altında yatırım yeniymiş gibi açabilirler)

Dördüncüsü zamana bağlı vergi tatilleri kısa dönemli projelerin yapılmasını teşvik etmektedir. Bu da ekonomiye uzun dönemde önemli bir katkı sağlamamaktadır.

*Beşincisi, Vergi tatili dolayısıyla alınamayan verginin tutarı yani vergi tatilinin maliyeti belli değildir. Vergi tatilinde mükellefler herhangi bir form doldurmadıkça vergi tatilinin maliyeti bilinmemektedir. Vergi tatillerinde hükümetler vergi yönetimi için harcamada buldukları halde herhangi bir gelir elde edememektedirler."*¹³

Altıncı olarak eski ve yeni firmalar arasında eski firmalar aleyhine rekabet şartlarının bozulmasına neden olmaktadır.

Vergi Tatilinin en önemli avantajı ise vergi idaresi için yönetiminin kolay olmasıdır. Ayrıca yapılan bir araştırmaya göre, vergi tatili uygulayan ülkelerde vergi tatilinin yabancı firmaların piyasada tekel konumunda faaliyette bulunmalarını engellediği saptanmıştır.¹⁴

Uygulamaya konulacak Vergi Tatilinin başlangıç tarihi yatırım kararı verecek yabancı firmalar için oldukça önem taşımaktadır.Vergi tatilinin başlangıç tarihi olarak üç ayrı seçenek bulunmaktadır. Söz konusu seçeneklerden birincisi yatırımı yapacak olan firmanın üretime başladığı tarih, ikincisi yatırımı yapacak olan firmanın pozitif olarak kara geçtiği tarih, ve nihayet üçüncüsü de yatırımı yapacak olan firmanın yıllar itibarıyla toplam karının pozitif olduğu tarihtir.¹⁵ Bu konuda Birleşmiş Milletler tarafından yapılan bir çalışmada Vergi Tatilinin başlangıç tarihinin seçiminin önemine ilişkin olarak açıklama bulunulmuştur. *"Söz konusu üç seçenekten hangisinin seçildiği Vergi Tatili'nin etkinliği ve vergi gelirlerindeki kayıp tutarını gösterecektir. Aşağıda yer alan 2 No'lu tabloda da görüleceği üzeri idari olarak yönetilmesi kolay ve daha az vergi kaybına neden olacağı için hükümetler tarafından üretimin başladığı tarihten itibaren Vergi Tatilinin uygulanması daha avantajlı olarak görülmektedir. Yatırımcılar açısından ise, ödenen vergilerin bugünkü değerinin en düşük olduğu toplam net karın elde edildiği ilk yılda itibaren Vergi Tatilinin uygulanması daha avantajlıdır."*¹⁶

Tablo-2 İki Yıllık Vergi Tatili ve Alternatif Vergi Tatili Başlama Tarihleri

Yatırım	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	6.Yıl	7.Yıl	8.Yıl	9.Yıl	10.Yıl	Toplam
100											
Gelir	15	25	30	40	50	50	50	50	50	50	410
Kuruluş Maliyeti	50	30	10	0	0	0	0	0	0	0	90
Amortisman Tutarı	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100
Kar	-45	-15	10	30	40	40	40	40	40	40	220
Net Toplam Kar	-45	-60	-50	-20	20	60	100	140	180	220	-

1. Seçenek Vergi Tatili Üretim ilk Yılından İtibaren Başlar

											Verginin Bugünkü	
	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	6.Yıl	7.Yıl	8.Yıl	9.Yıl	10.Yıl	Toplam	Değeri
Vergile-nebilir Gelir	0	0	10	30	40	40	40	40	40	40	280	73

2. Seçenek Vergi Tatili Karın Elde Edildiği İlk Yıllardan İtibaren Başlatılır

											Verginin Bugünkü	
	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	6.Yıl	7.Yıl	8.Yıl	9.Yıl	10.Yıl	Toplam	Değeri
Vergile-nebilir Gelir	0	0	0	0	40	40	40	40	40	40	240	59

3. Seçenek Vergi Tatili Toplam Karın Elde Edildiği İlk Yıllardan İtibaren Başlar

											Verginin Bugünkü	
	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	6.Yıl	7.Yıl	8.Yıl	9.Yıl	10.Yıl	Toplam	Değeri
Vergile-nebilir Gelir	0	0	0	0	0	0	40	40	40	40	160	36

Kaynak: Clark W.S. Varsayımlar: Amortismanlar 10 yıl direkt olarak ayrılacaktır.Bugünkü değer % 10 Faiz üzerinden hesaplanmıştır. Kurumla vergisi oranı % 50 dir.

Dünya çapında halen toplam 80.000 çok uluslu şirket (ÇUŞ) faaliyette bulunmaktadır. Doğrudan yabancı yatırımların % 80 en büyük 500 çok uluslu şirket tarafından gerçekleştirilmektedir. Söz konusu 500 şirketin toplam cirosu 12,5 trilyon A.B.D dolarıdır. 500 en büyük çok uluslu şirketin % 85'i A.B.D, Avrupa ve Japon kaynaklıdır.17 1980'lerde dünya hasılasının % 5'i doğrudan yabancı yatırım (FDI) olarak yapılmakta iken, bu oran 1990'larda % 17'lere ulaşmıştı. 1993'te 200 Milyon A.B.D dolar doğrudan yabancı yatırım yapılmakta iken, 2000 yılında doğrudan yabancı yatırım miktarı 1,3 Trilyon dolara ulaşmıştı. Gelişmekte olan ülkeler söz konusu doğrudan yabancı yatırımların ancak % 25'ni çekebilmektedirler.18

Çok uluslu şirketlerin hangi faktörleri dikkate alarak yatırım yaptıkları ve vergi tatilinin yatırım kararları üzerindeki etkisi ile ilgili olarak bir çok araştırmacı tarafından araştırmalar yapılmıştır.

Bu çalışmalardan ilki Barlow and Wender tarafından 1955'te 247 Amerikan şirketi ile yaptığı araştırmadır. Söz konusu araştırmada firmaların ancak % 10'nun yatırım yapacakları ülkedeki vergi faktörünü dikkate alarak yatırım yaptıkları tespit edilmiştir. İlgili araştırmada vergilerin yatırım kararı vermede etkili olan faktörler arasında 4. sırada olduğu belirtilmiştir. Yine 1966 yılında Aharoni tarafından Amerika dışında yatırım yapan Amerikalı imalatçı firmalar arasında yapılan araştırma sonuçlarına göre vergi tatilinin yatırım yapmadaki etkisinin çok düşük olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu araştırmada yatırımcılar vergi tatilinin yatırım yapmada etkisinin ne kadar az olduğunu "Vergi istisnası tatlı gibidir; Tatlı yemek güzeldir, ancak yemek yoksa bir anlamı yoktur" sözü ile vurgulamışlardır.19

Vito Tanzai and Howell H.Zee 20 "firmaların hangi ülkede hangi zamanda yatırım yapılmasına ilişkin olarak verecekleri kararlar oldukça kompleks olduğunu, yatırım kararını vermesi için bir çok faktörün ilgili firma tarafından dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir. Vergi söz konusu faktörlerden sadece biridir ve tek başına bir firmanın yatırım yapma kararı vermesini sağlayamaz. Bu konuda araştırma yapan araştırmacılar aşağıda sayılan faktörlerin yatırımcıların yatırım yapma kararlarını önemli ölçüde etkilediğini belirtmişlerdir."21

- 1- Devamlı, sürekli makroekonomik ve maliye politikaları,
- 2- Politik kararlılık,
- 3- Yeterli fiziksel, finansal, hukuki ve kurumsal alt yapı,
- 4- Etkili, şeffaf ve sorumlu yönetim,
- 5- Eğitimli işgücü, iş ve işveren ilişkilerinde esnek işgücü kanunu,
- 6- Tartışmalı konuların çözümü için yeterli çözüm mekanizmalarının bulunması,
- 7- Döviz kuru politikası kuralları ve karın yurt dışına serbestçe aktarılabilmesi,
- 8- Dil ve kültürel şartlar,
- 9- Üretim faktörleri ve pazarların büyüklüğü ve etkinliği.

Louise E. Single , firmaların diğer ülkelerde yatırım yapma kararı alırken dikkate aldıkları faktörler ve bu faktörlerde Vergi Tatilinin önemi konusunda bir çalışma yapmıştır. Louise E. Single, ilgili çalışmasında Vergi tatilinin merkezi Amerika'da bulunan çok uluslu şirketlerin (MNE) Amerika dışındaki yatırım kararları üzerine etkisini araştırmış olup, söz konusu araştırmaya toplam 66 Çok Uluslu Şirket katılmıştır. Louise E. Single söz konusu araştırmasında, "A.B.D dışında Yatırım yapılacak ülke seçiminde Vergi Tatili'nin tüm faktörler içindeki önemi nedir?", "A.B.D dışında Yatırım yapılacak ülke seçiminde Vergi Tatili'nin Vergi faktörleri içindeki önemi nedir ?" olmak üzere iki ayrı sorunun yanıtını araştırmıştır.²²

Louise E. Single'nin bulgularına göre, vergi tatilini de içeren Yabancı Yatırımlara Karşı Hükümetin Tutumu 2. derecede önem sırasındadır. (Tablo 3) Ancak buna rağmen vergisel faktörlerin temel faktörler arasında ilk 15'te bile yer almadığı görülmektedir. Vergi Tatili 29 faktörden sadece 21.sırada bulunmaktadır.(Tablo 4). Bu sonuçlara göre, A.B.D dışında Yatırım yapılacak ülke seçiminde Vergi Tatili'nin önemli bir ağırlık taşımadığı görülmektedir.²²

Tablo-3 1. Düzey Faktörlerin Ağırlıklı Önemleri

Derece	Faktörler	Ağırlık
1	Politik Risk	0.227
2	Yabancı Yatırımlara Karşı Hükümetin Tutumu	0.198
3	İşgücü Faktörleri	0.174
4	Altyapı	0.150
5	Ekonomik Faktörler	0.130
6	Coğrafi Faktörler	0.074
7	Kültürel Faktörler	0.047
	Faktörlerin Toplam Ağırlığı	1.000

Tablo 4-2.ve 3. Düzey Hiyerarşide Faktörlerin Derecelendirilmesi

Derece	Faktörler
1	Hükümetin İstikrarlılığı
2	Paranın Yabancı Paralarla Kolay Değişilebilirliği(Convertibility)
3	Çalışma Ahlakı
4	Enflasyon Oranı
5	İş Yasası ile İlgili Düzenlemeler
6	Kamusal Hizmetler (Utilities)
7	Çalışma Gücünün Eğitim düzeyi
8	Ücret Düzeyleri
9	Taşımacılık
10	Tedarikçiler
11	Ana Pazarlara Olan Yakınlık
12	Bankacılık Hizmetleri
13	Sermayenin Serbestisi
14	Gayri safi Yurt İçi Hasılat
15	İthalat ve İhracat Kısıtlamaları
16	Sermayenin Finansmanın Sağlanabilmesi
17	Hukuk Sistemi
18	Doğal Kaynaklar
19	Kurumlar Vergisi Oranı
20	İhracatın Finansmanı
21	Vergi Tatili
22	Eğitim Yardımları
23	Performance Requirement
24	A.B.D'ye Yakınlığı
25	Etnik Hoşgörü
26	Stopaj Oranları
27	Vergi Anlaşmaları
28	Dil

Çok uluslu şirketlerin yatırım yapacakları ülkeleri belirlerken tüm faktörler içinde vergi tatilinin ağırlıklı öneminin az olduğu görülmektedir. Ancak vergi faktörleri arasında vergi tatilinin öneminin de araştırılması gerekmektedir. Bu çerçevede Louise E.Single "A.B.D dışında Yatırım yapılacak ülke seçiminde Vergi Tatili'nin Vergi faktörleri içindeki önemi nedir?" sorusunun yanıtı ile araştırmıştır. Tablo 5'te yer alan araştırma sonuçlarına göre, Vergi Tatili tüm vergi faktörleri içersinde 2. sırada yer aldığı görülmektedir.Kurumlar vergisi 0.277 iken Vergi Tatilinin oranı 0,257 dir. Yani iki oran birbirine oldukça yakındır. Dolayısıyla Vergi Tatilinin tüm vergi faktörleri içersinde önemli bir ağırlığı bulunmaktadır.Buna göre, düşük kurumlar vergisi oranı ile vergi tatilinin gelişmekte olan ülkeler tarafından uygulanan en önemli vergi teşviklerinden olduğu görülmektedir. (Tablo 5) Ancak Tablo 3,4,5 sonuçlarına göre gelişmekte olan ülkelerin A..B.D'de kurulu Çok Uluslu Şirketlerin kendi ülkelerinde yatırım yapmalarını sağlamak için Vergi Tatili dışında farklı teşviklerin uygulaması gerekmektedir. Ancak en önemli unsur istikrarlı bir hükümet ile ekonomik, siyasi ve kültürel olarak liberal bir anlayışın ülkede hakim olmasıdır.22

Tablo 5- Vergi Faktörlerinin Ağırlıklı Önemleri

Derece	Yatırım Yapılacak Ülkenin Vergi Faktörleri	Toplam Örnek İçindeki Oranı
1	Kurumlar Vergisi Oranı	0.277
2	Vergi Tatili	0.257
3	Stopaj Oranları	0.189
4	Vergi Anlaşmaları	0.173
5	Sermayenin Zarar Yazılması	0.104
	Toplam	1.000

Vergi Tatilinin yatırım kararları üzerine etkisinin araştırıldığı diğer bir çalışmanın sonuçları da oldukça ilgi çekicidir. Louis T. Wells ve arkadaşları (Louis et .al)(2001), Endonezya tarafından uygulanan vergi tatilinin doğrudan yabancı yatırımlar üzerine etkisini araştırmıştır.Endonezya 1970'lerin sonundan 1984 yılına kadar Vergi Tatili uygulamıştır. Bu dönemde Vergi Tatilinin doğrudan yabancı yatırımların artmasında bir katkısının olmadığı görülmüş ve vergi tatili 1984 yılında uygulamadan kaldırmıştır. Ancak Endonezya'daki bazı baskı grupları tarafından geçmiş deneyimlere rağmen 1996 yılında tekrar Vergi Tatili uygulaması başlatılmıştır. İkinci kez 1996 yılında uygulanan Vergi Tatili 2000 yılında yeniden uygulamadan kaldırılmıştır. Her iki uygulamanın sonunda Vergi Tatili'nin Doğrudan yabancı yatırımların artmasını sağlamakta yeterli olmadığı ve maliyetinin oldukça yüksek olduğu tespit edilmiştir.23

Ayrıca Jack M.Mintz tarafından yapılan bir araştırmada , gelişmekte olan ülkelere önemli miktarda doğrudan yabancı yatırım çeken ülkelerin vergi tatilinden daha çok düşük oranlı kurumlar vergisi uyguladıkları tespit etmiştir.24

Sonuç :

Uzun süre doğrudan yabancı yatırımların artırılması amacıyla bir çözüm yolu olarak görülen "Vergi Tatilinin" doğrudan yabancı yatırımların artmasını sağlamadığı, aksine uygulamada etkisiz olduğu saptanmıştır.25 Doğrudan yabancı yatırımların gelişmekte olan ülkelere yönelmesi için "Vergi Tatilinin" dışındaki diğer hususlarında ilgili ülkece yerine getirilmiş olması gerekmektedir. Bu çerçevede, Vergi İdaresince herhangi bir bilimsel bir araştırmaya dayanmaksızın Vergi Tatili'nin uygulanmaya başlaması, ancak "uçurum kenarında gözü kapalı yürümek" ile ifade edilebilir.

KAYNAKÇA

- E.SINGLE, Louise (1999). "Tax Holidays and Firms' Subsidiary Location Decisions", The Journal of The American Taxation Association, Vol.21.No:2 Fall.
- BOND, Eric. "Tax Holidays and Industry Behavior", Doctoral dissertation, Temple University
- MINTZ, Jack M. (2004). "The Changing Structure of Tax Policies For Foreign Direct Investment for in Developing Countries".<http://isaysps.gsu.edu/academics/conferences/conf2004/Mintz.pdf>,p.1
- MORISSET, Jacques and Neda Prinia. "How Tax Policy and Incentives Affect Foreign Direct Investment, A Review", http://econ.worldbank.org/files/1321_wps2509.pdf,
- <http://www.taxadmin.org/fta/rate/sales-Holiday><http://www.builderonline.com/industry-news.asp?channelID=55&sectionID=30&articleID=16292>
- TANZAI, Vito and Howell H.Zee. "Tax Policy For Emerging Markets: Developing Countries", IMF Working Paper, UNITED NATIONS (2000). "Tax Incentives and Foreign Direct Investment, A global Survey", Conference on Trade and Development, ASIT Advisory Studies, No:16, New York and Geneva,
- TANZAI, Vito and Howell H.Zee., "Tax Policy For Developing Countries", www.imf.org/external/pubs/ft/issues/issues27/#5#5
- www.lancs.ac.uk/people/ecamas/iblec3%20%202004.doc <http://join.ibfd.com/Taxglossary/>
- MINTZ, Jack M. (1990). "Corporate Tax Holidays and Investment", The World Bank Economic Review, Vol.4.No:1:81-102, Jan

EASSON (1999),. "*Taxation of Foreign Direct Investment: An Introduction*"
OLEKSIV, Marta (2000). "*The Determinant of FDI: Can Tax Holiday Compensate For Weak Fundamentals? Case of Ukraine*, [http://eerc.kiev.ua/research/matcheses/2000/Oleksiv Marta/body.pdf](http://eerc.kiev.ua/research/matcheses/2000/Oleksiv%20Marta/body.pdf)
LOUIS, T.Wells,Jr.Nancy J.Allen,Jacques Morisset, Neda Pirnia, (2001). "*Using Tax Incentives to Compete For Foreign Investment: Are They Worth The Cost ?*"Fias Washington D.C, U.S.A AVI,Reuven S.-Yonah-Martin
B.Tittle,(2002) Foreign Direct Investment in Latin America:
Overview and current Status, Banko interamericano de Desarrollo, December